

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectorii.

Nr. 15.

Brasiovu 1. Augustu 1871.

Anulu IV.

Sumariu. Rebelliunea unguero-serbésca d'in an. 1735. — Unu monsturu de femeia. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Protoc. sied. comit. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia.

Rebelliunea unguero-serbésca d'in anulu 1735.

Istoricii ungueresci si transilvani au scrisu pâna in anii mai d'incôce cu rezerv'a cea mai mare despre rebellionea d'in 1735, éra unii au trecut prestea ea cá si cumu aceea neci nu s'ar fi intemplatu. — De candu inse adunarea de documente istorice si prestea totu scrierea istoriei nu mai intempina d'in partea guberneloru greutatile de odeniôra, de atunci acestu episodiu istoricu inca este scosu la lumina si descriu dupa mai multe date autentice.*)

De si teatrulu rescôlei unguero-serbésca dela 1735 a fostu in Ungari'a propria, precumu se va vedea mai apoi, totusi noi simtimu necessitatea de a reflecta la ea inca si d'in punctu-de vedere specificu transilvanu, cumu si specificu romanescu, d'in cause pe care lectoriulu adaptatu in istori'a nôstra le va descoperi usioru.

Causele primitive a le rebellionei. In aceiasi ani in carii cabinetulu d'in Vien'a lucrâ cu totu adensulu prin agentii sei si prin parti'a catolica d'in Transilvani'a, pentru cá se si supuna siesi acésta tiéra, generalii sei carii portasera armele victoriôse pâna spre muntii Balcanu (Hoemus), avea instructiune cá se rescôle pe serbi in contra turciloru. Aname generariulu Piccolomini, omu desteptu si indemnicu, sciù se castige increderea serbiloru mai multu decâtu toti ceilalti. Dupa-ce armat'a imperatésca recupase Semendri'a si Belgradulu dela turci, Piccolomini intrâ in relatiuni de aprôpe cu Georgie Brancovicu, carele se tienea de descendente (stranepotu) alu familiei Brancovicu, care domnise odeniôra prestea serbi. La recomandatiunile lui Piccolomini imperatulu Leopoldu inaltiâ pe Georgie Brancovicu numitu si Georgie Serbulu, la rangulu de baronu si mai tardu de comite. Inse Georgie Serbulu nu era omulu care se puna pretiu pe asemenea titulare desierte; elu se tienea pe sinesi esitu d'in familia de domnitoriu, si credea cá are dreptulu cá se se arunce in fruntea serbiloru si a bulgariloru, fara cá se aiba necessitate de ranguri nemtiesci. Lui Brancovicu ii fu

fôrte usioru a castiga in partea sa pe clerulu serbescu si prin elu pre totu poporulu. In scurtu tempu serbii carii neci s'ab cea mai cumplita tirania a turciloru nu au fostu depusu tôte armele d'in mana, se adunara in numeru de multe mii si se pusera sub comand'a lui Georgie. Atunci acesta aruncandu ochii de alungulu linieloru formate d'in serbii armati, isi aduse amente de aceea ce a fostu ôrecandu poporulu serbescu, si reflectandu la ceea ce ar trebui se ajunga elu, in una di trumôsa se proclamâ pe sinesi de rege alu Serbiei, Bosniei, Thracei, Bulgariiei si alu Sirmiului.

Nu acesta fusese scopulu cabinetulu imperatescu atunci candu a irritatu pe serbi in contra turciloru si le au datu arme cá se'i combata, ci scopulu lui a fostu, cá cu ajutoriulu serbiloru se se puna in stare de a cuceri numitele tieri si a le tiené pentru sinesi. Asiâ dara indata ce Ludovicu, marele duce de Baden in calitatea sa de comandante supremu alu armatei imperiale audí despre fapt'a lui Georgie Brancovicu, facu relatiunea sa la Vien'a si ceru instructiuni precise. Imperatulu Leopoldu sparietu de urmarile serbiloru, transmise ducelui instructiuni cumu amu dice, discretionarie, prin care éra auctorisatu a face ori cumu va sci, numai cá Brancovicu se fia delaturatu d'in drumu, adeca buna-ora precumu urmase Castaldo cu Martinuzzi, Basta cu Michaiu, cá pusera de i assassinara.

Ducele Ludovicu purcese asupra lui Brancovicu dupa unu altu metodu. Elu adeca'lu chiamâ in una de dile la sine sub pretestu cá si cumu ar voi se'i comunice nu sci ce favoruri, scutintie, drepturi, cu care imperatulu ar avea de scopu a ferici pe serbi. Georgie Brancovicu credendu cá n'are a se teme de nimicu, a caditu in cursa, cá-ci indata ce a intratu la ducele Ludovicu, acesta desarmandu'lu ilu declarâ de arestatu si lu transmise la Vien'a, de unde apoi ilu dusera in fortareti'a Eger d'in Bohemi'a in celu mai mare secretu. In acea captivitate gemu si suspina Georgie Brancovicu prestea duoedeci de ani, pâna ce iufrantu trupesce si sufletesce, se mutâ d'in acésta vietia in an. 1711.

Se intielege cá serbii se irritasera fôrte pentru aruncarea in captivitate a noului lor rege, d'in care cauza ei si manara deputatiune la Vien'a, pentru cá se reclame pe Brancovicu, firesce fara neci-unu re-

*) Vedi intre altii la Mich. Horváth in Istori'a Ungariiei (esita in 1863), Nic. Papp Istori'a rescôlei d'in 1735, Clusiu 1866 etc. etc.

sultatu. Intr'aceea fortun'a bellica érase se mai întorse una-data în favórea turciloru. Atunci serbíi se veduira strimtorati între duoe focuri. Intr'aceea ei totu avea a se teme mai multu de vindict'a furiósa a turciloru cá de perfidi'a iesuitoru, caríi precumu bene se scie, pre atunci era prepotenti în Vien'a. Asiá serbiloru celoru compromissi la turci nu le remase altu midiu locu de scapare, decâtu cá sculanduse cu familiile si cu tóta averea cáta era în stare de a si lua cu sene, se si caute refugiu d'incóce de Dunare. Asia venira ei sub conducerea patriarchulu loru anume Arseniu Cernovicu, si se asiediara prin téniturile pe unde vedemu si astadi amestecati cu vechii locuitori, parte connationali de ai loru, si parte mare romani mai incóce în Banatu.

Acumu începú si curtea Vienei a medita asupra unoru midiu locu, prin care se se înpace spiritele serbiloru. Resultatulu fu diplom'a imperatulu Leopoldu I. emanata în favórea serbiloru cu data d'în 20. Aug. 1691. Prin acea diploma serbíi castigara unu feliu de autonomía eclesiastica, amestecata si cu unele drepturi politice. Ei adeca în sensulu aceleia avea se dependa atátu în affacerile eclesiastice, cátu si în cele politice dela patriarchulu loru si dela ai loru derogatori. Alu duoilea dupa patriarchu era vicevaivodulu serbescu, carele în casu de necessitate avea dreptulu a chiama pe serbi sub stendartu si ai comanda. Mai incolo prin diploma se assecurá serbiloru libertatea în essercitiulu religiunei în un'a mesura, în care acela sub domni'a corónei unguresci si sub sceptrulul Habsburgiloru nu era assecuratu. la neci una alta confessiune si poporu, éra în Transilvani'a domnita de aristocratia sa cea calvinita, necumu romanii orientali, dara neci romano-catolicii nu se bucurá de libertate religiósá asemenea celei coprinse în diplom'a data serbiloru. Intr'aceea noi cunóscemu de airea, cá tocma pe atunci, adeca în a. 1691, era în lucrare si diplom'a destinata cá se assecure libertatile Transilvaniei, ale poporaloru si confessiuniloru ei.

Serbii colonisati în modulu aratatu în tierile numite ale corónei unguresci, se aratara prea indestulati cu coprinsulu diplomei imperatesci emanate în favórea loru. Ei atunci indata si alesera de vicevaivodu pe unu connationalu anume Monasterli, omu iubitoriu de arme si lupte. D'în acelu tempu înainte serbíi au fostu de mare ajutoriu imperiulu atátu în contra turciloru, cátu si în contra Curutiloru lui Emericu Tökölyi si Franciscu Rákoczi, adeca în totu decursulu revolutiuniloru unguresci pâna în an. 1712. Incuragiatu prin diplom'a castigata si prin alte promissuni mari venite dela Vien'a, serbíi combatea cu mare furia revolutiunea unгурésca si facea multe si mari rele unguriloru, ale caroru sate si orasie le depredá si aprindea, éra pe locuitori ii trecea prin ascutitulul sabiei. De aru fi locuitu acei colonisti serbi câteva sute de ani cu unгурii (magariii) la unu locu, si de aru fi suferitu ei dela oligarchia si aristocratia unгурésca, de ess. relele pe care le suferise pâna a-

tunci poporulu romanescu, ba si însuși poporulu magiaru, atunci furia serbiloru colonisti în contra locuitoriloru Ungariei totu ar fi mai avutu unu sensu, asia inse e invederatu cá ei combatea revolutiunea parte cá instrumente órbe, parte cu scopu cá se castige si mai multu dela imperatu si imperiu.

În fine revolutiunea unгурésca fu calcata si înpaciuita abia. Multime de averi confiscate dela Curuti fusera donate Lobontiloru, adeca celoru carii au ténutu cu cas'a Habsburg în contra lui Tökölyi si mai tardiu în contra lui Rákoczi. În acelea tempuri serbíi inca asteptara cá se fia remunerati cátu se póte mai bene pentru atáta sange ce au versatu ei în unu periodu de vreo duoedeci de ani, Reu s'au însielatu, pentru cá în casulu de fatia inca se póte applicá cunoscut'a sententia a poetulu germanu: „Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen.“ (Arapulu si-a împlinitu dator'ia; Arapulu póte merge), adeca: Ai împlinitu porunc'a; hai, cara-te, ce mai vrei, vedi'ti de cale, séu cá'ti tragu un'a. Cardinalulu archiepiscopu Kolonits si toti iesuitii d'în Vien'a, în a caroru potestate se aflá bietulu imperatu Leopoldu I., mai asteptá inca si una alta proba de fidelitate si devotamentu dela serbíi colonisati. Ei adeca le dicea: Faceti-ve catolici. Pre cátu tempu voi nu ve faceti catolici, nu poteti fi siguri neci de gratia imperatulu, neci chiaru de a lui Ddieu. — Urmarea acestei politice fu, cá serbíi în locu se mai castige câte ceva în cursulu aniloru, începura a observa cu mare dorere sufletésca, cumu inca si d'în drepturile acordate si recunoscute în diploma, incetu si óresi-cumu pe nesinitite se restringe si se calca unulu câte unulu. Inse cea mai profunda dorere pe care o simtia serbíi în acelea dile era, cá acuma nu se mai aflá unu singuru barbatu între densii, carele se fia cutezatu a reclama si protesta în contra perfidiei ministriloru d'în Vien'a; pentrucá de si în aceli ani de mari probe si insociti de atátea guere infricosiate, mai multi barbati serbi esiendo pé deasupra multimei isi castigasera auctoritate si renume, dara gubernulu de atunci cá si ori-care altulu, sciuse cumu se proceda, pentru cá la toti aceia se le astupe gurele una-data pentru totu-deauna. Titluri, ranguri, decoratiuni, pensuni, câte unu donu în bani séu în mosii, isi au, mai alesu la unu poporu semibarbaru, efectele loru; éra déca totusi aru intempina si caractere stoice, Catonice, de bronzu, atunci se mai afla ele si alte midiu locu sigure, prin care asemenea ómeni au se dispara de pre scena în unu modu séu în altulu.

Dupa mórtea patriarchulu Arseniu Cernovicu gubernulu interdise fórte strinsu successorulu seu Diačoviciu titlulu de patriarchu; éra dupa mórtea vicevaivodulu Monasterli, alegerea de vicevaivodu inca le fu interdusa colonistiloru. În locu de vicevaivodu imperatulu ii supuse comandai unui generariu nemtiescu. Lucru érase usoru de priceputu. Despotismulu d'în natur'a sa nu suferé omogeneitate de elemente nationali, neci solidaritate de interese la

neci-unu poporu. Preputoriu (banuitoriu) cumu este elu, totu-deauna tende càtra maxima Divide et impera. Puçinu dupa aceea curtea imperatésca incepù a lua si dela serbi nesce inoposite (dari), pe care densii mai înainte nu le cunoscusera de locu.

Neindestularea spiritelor produsa prin acelea masure neasteptate cresce treptatu între serbi, pàna candu aceeasi între anii 1730—34 ajunse la culme, d'in cauza, cà acuma guvernulu cu manifest'a calcare a diplomei imperatesci incepuse a turbura pe serbi in essercitiulu liberu alu religiunei sî a face p'între densii propaganda in favórea catolicismului. Indata dupa acea nebunésca incercare a iesutiloru murmurarile serbiloru incetara, successera inse adunarile secrete, conventicule, conspiratiuni. Alergatau unii d'in ei sî la curtea imperatésca, inse fàra neci-unu resultat; tóte usiele era inchise pentru serbi, éra procedur'a cea mai aspra in contra loru era la ordinea dilei. Câteva arestari, între care a unui preotu sî a unui oficiariu dela Pecica, stationatu in Aradu, au iritatu sî mai multu spiritele. Spune-se cà in acelea dile de ultima desperatiune serbii au trimisu in secretu deputati la insul'a Rodosto, unde petrecea Rákoczi in essiliu, pentru cà se'lu roge cà se se puna in fruntea poporului sî se'i scape de nenti, cà-ci acuma serbii insielati cumu era, inca voru tienea langa unguri sî voru lupta alaturea cu ei. Intr'aceea Rákoczi infrantu de doreri duple, in Martiu 1735 se mutà la ceealalta viétia.

In an. 1734 episcopulu serbescu d'in Banatu fu alesu de mitropolitu la Belgradu. Atunci ministrii lui Carolu VI. cu tóta camarill'a sa ispano-germana crediura cà a venitu tempulu, cà se faca una incercare mai seriósa cu catolisarea serbiloru. Spre acestu scopu nou alesulu mitropolitu fu chiamatu la Vien'a, unde fu primitu de imperatulu cu prea multa bunavointia, apoi ii dede se pricepa, cà déca ar voi se tréca la catolicismu, de siguru ar fi inaltiatu la trept'a patriarchiei. In acelasi tempu ministrii sî alte persóne mari invitá pe mitropolitu pe la banchete sî óspetie care de care mai stralucite. In fine mitropolitulu sî calugarii càti mersesera cu elu la Vien'a, se invoiescu sî primescu unirea cu biseric'a Romei. Atunci imperatulu ilu numesce de patriarchu prin diploma noua, éra pe celi d'in comitiv'a lui if incarca cu decoratiuni sî alte donuri.

Patriarchulu se reintórcé la Belgradu, aduce inse cu sine multime de paseri straine, cumparate scumpu si asiediate in colivii, pe care le aducea in mana nisce calugarasi teneri. Unii chronicari voiescu a sci, cà mitropolitulu, acumu patriarchu, nu ar fi adusu acelea paseri numai asia d'in unu gustu copilarescu, ci cu scopu multu mai seriusu. Pe atunci adeca domnea la slavii meridionali una credentia desiarta, dupa care pe densii ii va scapa de turci unu Kral (rege, domnitoriu), carele va aduce in tíer'a loru nesce animale ne mai vediate pe la ei. Totu d'in acea cauza Piccolomini inca adusesé in Serbi'a camile, moime,

papagali sî alte animele straine transportate d'in Sicilia.

Dupace noulu patriarchu ajunse in resiedenti'a sa cu mare pompa, precumu le place serbiloru pàna in dio'a de astadi cà se vedia pe archiereii loru, indata sî conchiamà unu feliu de congressu nationale-bisericescu, compusu d'in preoti de miru, d'in calugari, d'in oficiari dela regimente care se formasera d'între colonisti, cumu sî d'in alti barbati de frunte sî comercianti. Intre celi chiamati la congressu chronicele numescu in fruntea loru pe Petru séu Pero Segedineti, colonellu sî comandante de duoe regimente nationali d'in tienutulu Murasiului, cu resiedenti'a in orasiulu Pecica, apoi pe capitanulu Ranko Tököli filiu alu faimosului serbu Tököli alias Popovich Ioanu, (nobilítatu numai in a. 1706), pe colonellulu Zako, pe vicecolonellulu Schevith séu Seviz sî Ioanu Strbe alias Stirbu, Csorba, numitu sî Ioanu Dumegyházi, maioru de granitieri colonisati, sî alti càtiva, veniti nu numai d'in tienuturile militarisate, ci sî d'in totu Banatulu sî d'in comitatulu Aradului.

Patriarchulu vení in adunarea serbiloru éra si cu pompa esttraordinaria, asemenea celeia cu care intrase in resiedinti'a sa candu s'a reintorsu dela Vien'a. Dupa chronicarii unguresci, prea santi'a sa in restempu de una septemana intréga n'a prea facutu altu-ceva, decàtu a datu serbiloru mereu mese sî óspetie, in càtu chiaru sî ei stetea la mirare, cà ce se fia lucrulu acela. In a duo'a septemana conchiamandu pre toti cei veniti la Belgradu, incepù se le vorbésca despre natur'a primirei ce avuse elu in Vien'a, servia liturgi'a in tóte dilele sî le spunea predice, pre càtu ilu taiá capulu, cà-ci se pare cà scia carte mai multa decàtu ceilalti serbi, fienducà cunoscea sî limb'a latinésca binisioru. Cu càtu inse patriarchulu le vorbea mai multe, cu atàtu serbii, carii sî de altumentrea au fostu totudeauna fórté bigoti, intrá in prepusu mai mare. Beti'a d'in septeman'a trecuta evaporase d'in capulu loru; cu tóte acestea ei ascultara pe patriarchulu càtáva tempu in tacere, sî numai dupa acea simtiendu greutatea situatiunei, incepura a se retrage sî a se consulta între sinesi pe cale privata, cà se vedia ce este de facutu. Patriarchulu crediendu cà acea tacere infundata a connationaliloru sî correligionariloru sei ar fi unu semn bunu, a trei'a dí aruncà orice masca sî spuse serbiloru verde, cà fiendu elu la Vien'a, convinsu pe deplinu despre mantuitóriele urmari ce ar avea unirea besericei serbesci cu besericei Romei, elu dieu a primitu acea unire impreuna cu tóta comitiv'a sa, adeca cu toti calugarii sî calugarasii càti dusesé cu sine, prin urmare densulu crede asia, cà serbii recunoscèndu scopurile salutarie ale regimului imperatescu, nu voru intardié a imitá sî ei pe patriarchulu loru sî voru trece cu totii la catholicismu, séu adeca voru primí unirea cu besericei Romei.

Audiendu acestea serbii, in acelu momentu au sî apucatu de scurtu pe patriarchulu sî l'au strimto-

ratu cá se'si dea sam'a, cumu a cutezatu elu se faca imperatului promissiuni de natura asia delicata, in numele loru, inse fàra voi'a sî fàra scirea loru.)* In câteva minute larm'a sî amerintiarile mai alesu d'in partea oficiariloru sî a popiloru ajunsera atàtu de serióse, in càtu patriarchulu se vedù constrinsu a se retrage in locuint'a sa. Cu atàta inse turburarea nu se moleomí. Poporulu strigá se ésa patriarchulu, éra fiendu cà elu le denegà cererea, oficiarii Pero Segedinetiù, Zako, Sevith, Tököli sî Strba strabatendu cu forti'a la densulu, intre proteste sî zureitura de arme 'lu provocara cá se'si retraga cuventele in faci'a pogorului, pentru cà ei sunt determinati se'si apare cu sangele sî cu viéti'a loru acea religiune, pe care densulu, patriarchulu, o vendù mi-sielesce. Intre altii Strba trasese sî sabi'a d'in teca. Atunci patriarchulu spaimantatu promise oficiariloru cà va inceta cu predicele sî cu propagand'a sa.

Era prea tardú. Schinte'a de focu era aruncata in materi'a combustibil. Fanatismulu serbiloru s'a potutu mesura totu-deauna in intensitatea sa cu fanatismulu iesuitoru. Patriarchulu scapà cu fug'a la turci; popsiorii sî calugarii càti fusesera cu elu la Vien'a, fusera batjocoriti, scuipati sî batuti de popi sî de poporu. Neci unulu d'intre celi adunati nu voiá se se departe d'in Belgradu, pàna ce nu voru fi assecurati cà propagand'a a incetatu cu totulu. Mai alesu oficiarii incepura a reflecta, cà pentru ei cestiunea religiósá este totu-una-data sî cestiune de nationalitate, in Ungari'a cá sî in Turci'a, pentru cà déca multimea de serbi trecuta la Islam se perduse sî pentru natiune, totu asia credea ei cà se voru perde sî in Ungari'a, facùnduse unguri acelia carii se voru uní cu catolicii.

In fine totusi serbii adunati la congressulu d'in Belgradu se respandira, inse numai pentru cà se prepare una d'in catastrofele cele mai triste, de care vinu in unele tempuri preste popóra.

(Va urma.)

Unu monstru de femeia.

Elinii si romanii antichi representá pe cele trei Gratii prin femei, éra pe Furile iadului totu prin femei. Unele d'in divinitatile femeiesci a le loru se credea a fi fórte bune d'in natur'a loru, altele d'in contra, fórte resbunatorie. Doctrin'a loru era scosa d'in esperienti'a ce facusera ómenii in cursu de multe mii de ani asupra individiloru d'in amenduoe secsele. De candu anume poporale europene adoptara religiunea christiana si cu ea doctrinele cele blande si dulci evangelice, ministrii ei imitandu pe salvatoriulu s'au incercatu multu a influentiá asupra caracteriului

*) Óre de atunci, adeca dela 1734 încóce, de câte ori se voru fi mai facutu promissiuni la curtea imperatésca in numele serbiloru sî in alu romaniloru, fàra scirea si fàra voi'a loru?!

femeiloru. Christianismulu a si midiolocitu multu in acésta directiune, cu tóte acestea au mai remasu fórte multe de facutu. Proba invederata si strigatoria Furiele d'in estempu dela Parisu, armate cu ulceore de petroleu, cu care unele d'intre ele aru fi fostu gata de a da focu nu numai Parisului, ci si lumei intregi.

Noi aici vomu impartasi trasurile unui monstru femeiescu care fusese nascuta nu d'in clasa proletariloru, ci d'in una familia aristocratica d'intre cele mai de frunte ale Transilvaniei si Ungariei, adeca famili'a Báthory. Ce e dreptu, d'in sinulu familiei Báthory mai esisera si càtiva barbati tirani, inse Elisabet'a Báthory intrecuse cu barbar'a sa tirania si crudime pe tóte furiele pamentesci intru atàta, càtu faptele ei infernali fusesera luate multu tempu numai cá de fabule, cá de nesce traditiuni uritióse, care aru fi remasu in gur'a poporului cá simbolu de ura in contra aristocratiei. D'in acea cauza, inainte de acésta cu vreo 33 de ani censur'a nu suferea cá se se scria si publice lucruri rele despre acelu monstru de femeia. In fine inse au esitu la lumina acte officiali judecatoresci, d'in care s'a restauratu adeverulu. Cercetarea judecatorésca in contra Elisabetei Báthory a decursu in 2. Ian. 1611, adeca inainte de acésta cu 260 de ani in orasiulu Biche d'in Ungari'a. Judecatori pentru acelu casu au fostu onorabili Danielu Eördeogh, castellanulu Gasparu Byrky, Gasparu Kora si unu notariu. Martori au fostu patru insi, anume Ioanu Urváry alias Ficzkó, carele fusese sierbitoriu alu Elisabetei Báthory, apoi Elena Jó, Dorothea Szentes et Catarina Beniczky, tóte trei femei betrane, care trecea de farmecatórie, de strigóie si era fórte crudele. Acelea trei spurcatiuni de femei insielá si aduce fetitie tenere in potestatea Elisabetei domnei loru, pentru cá se le tortureze si omora in modulu celu mai fiorosu d'in lume. Numerulu fetitieloru omorite de Elisabeta Báthory nu se scie cu essactitate de ajunsu. Ficzkó sierbitoriulu ei aratà la tribunalu unu numeru de 37 fetitie, care locuisera la dómna Elisabeta in castellulu Csejth, in differite tempuri, care inse au disparutu de acolo in modu misteriosu, éra despre alte siepte sciá totu Ficzkó, cà era inmormentate inpregiurulu acelui castellu. D'in contra bab'a Elen'a Jó a marturisu cà ea sciuse despre 71 de fetitie, care fusesera omorite mai multu prin conlucrarea ceilelalte babe, anume Dorothea Szentes numita si Dörte pe unguresce. Acea Dorothea séu Dörte aratase numai 36 fetitie, care aru fi fostu omorite cu scirea si conlucrarea ei. Este inse de observatu, cà Dörte locuise numai siese ani la Elisabetha Báthory, candu d'in contra Ficzkó sierbise la ea 16 ani. In fine Catarina Beniczki marturisi pentru 50 de fetitie torturate si omorite d'in porunc'a tiranci.

Acea carii au voitu se esplice acea crudime barbara d'in punctu-de vedere psichicu, au cercetatu si dupa causele acelei tiranii fioróse. Spre acelu scopu s'au si culesu unele date, d'in care aflamu, cà Elisabet'a Báthory fusese femeia frumósá, inse si trufasia,

desiarta, totu-una-data brutale si tiranósa càtra tóte persónele subordonate densei. Inaintandu ea in etate si observandu cumu frumseti'a ei merge spre vescedire, fu coprinsa de mare grija si superare, apoi incepù a se ocupa cu ide'a de a'si inchina sufletulu seu satanei, numai cá elu se'i ajute cá se'si restaure juneti'a si frumsetiele. In un'a de díle fet'a d'in casa pepténandu perulu celu desu si galbinu alu domnei sale, d'in errore o trase cevasi. Atunci Elisabet'a infuriata trase bieteí fetitie càteva palme cu atàta potere, in càtu i se si porní sangele d'in nasu si d'in gura, carele curse preste faci'a si bratale domnei sale. Atunci Elisabet'a stergèndu sangele caldu cu una càrpa móle, se díce cà uitanduse in cautatóre ar fi observatu spre nespusa bucuria, cumu peliti'a ei udata de sange omenescu se facù mai molle si óresicumu se intenerí. D'in acelu momentu crediendu tiran'a cà sangele omenescu próspetu ar reintenerí pe omu, isi propuse cu totu adensulu, cá cu ajutoriulu unorú strigoi betrane indievolite cá si ea, se'si castige in potestatea sa fetitie tenere càtu s'ar potea mai multe, pentru cá omorendule se le scurga sangele si se'si spele cu elu faci'a si corpulu. Numerulu fetitieloru omorite, in càtu acela esise d'in cercetarile judecatoresci, se vediù mai susu; dara locuitorii betrani d'in tienutulu castellului Csejth spunu dupa óresicare traditinne, cà numerulu fetitieloru omorite de Elisabet'a Báthory ar fi ajunsu la vreo 300, pàna candu apoi cadiù abia si capulu ei de securea carnicelului.

Mai multe inpregiurari de care au fostu insocite cumplitele crime are Elisabetei Báthory, sunt constatate pe deplinu d'in àctele judecatoresci. Asia este sciutu cà Ficzkó si femeí'a Dörte chiamá si attragea pe fetitiele tenere d'in pregiuru si d'in tienuturi mai departate sub pretestu cà voliescu se le castige locu de cameriere si cosetorie la domn'a d'in castellu. Unele fetitie era d'in familii bune, altele tierancutie pe care le chiamá numai in calitate de spalatorese si sierbitorie. Pentru cá tiranei se nu'i lipsésca neci-unadata holocaustele (jertfele), s'a organisatu in tóta form'a unu feliu de recrutatiune de fetitie pe la comunele invecinate, precumu Sárvár, Taplanfalva s. a. Multe femei aducea d'in tempu in tempu fetitie, d'intre care unele abia era de càte duoispredece ani, pentru care tiran'a le platea càte ceva, éra de ací incolo acelorú femei nu le mai pasá de sórtea acelorú fientie nefericite. Insusi spurcatulu Ficzkó si càte trei strigoi betrane isi adusera amente cu óresicare compatimire mai alesu de una fetitia frumósa, de talía trasa cá prin ànelu si nascuta d'in familia nobile.

La intrebarea judecatoriloru, cà in ce modu se torturá si omórea acelea fetitie, Ficzkó respunse: „Fetitieloru li se legá manile intorse la spate, atàtu de strinsu, in càtu li se invenetiá cu totulu si intiepenea, dupa aceea era batute cu funi innodate, pàna candu le cadea pielea si carnea in bucati, morindu cá vai de ele. La una ocaziune unei fetitie i se dederá preste una suta de lovituri. Dorothea Szentes

(Dörte) taliá carnea de pe manile si bratale fetitieloru cu forfeci tempite, neascutite. Candu Elisabet'a Báthory se aflá in tóne rele, si'i era sete de sange omenescu, ceea ce se intemplá desu, chiamá la sine pe cele trei strigoie in una chilia separata ce se numea „camer'a de tortura.“ Unu sierbitoriu conducea acolo pe una séu si pe mai multe fetitie, pe care apoi acelea trei femei de tigrú ferosu le torturá in modulu celu mai raffinatu si cu una crudime ce ar face se inghiatie sangele in vene. Atunci Elisabet'a Báthory simtia placere infèrnale vediendu cumu de essemplu, acelea trei tigroice ardea ochii fetitieloru cu ferulu de incretítu perulu, cumu le rupea nasulu, gur'a si carnea de pre gútu. Elisabet'a intiepá corpulu bieteloru fetitie cu ace si cu cutiete, le muscá degetele pàna candu le rupea cu dentii. Pe unele fetitie le scotea in capu de érna in curtea castellului in pielea gola, dupa aceea torná apa preste ele, pàna candu inghiatiandu se prefacea in statue inbracate in crusta grósa de ghiaia. Uneori spurcat'a tirana inferbentá càte una chiaie pàna se inrosiá, apoi poruncea fetitiei cá se o stringa cu man'a. De s'ar fi intemplatu cá vreuna si afle vreuna moneta si nu o ar fi adusu domnei sale la momentu, atunci acésta punendu monet'a in focu, inferá pe fetitia in faci'a, pe frunte, alte ori le ardea si limb'a. Candu tigroic'a venea in estase de sange, trantea pe fetitie de pamentu, le rupea vestmentele, sfasiá cu dentii sei bucati mari de carne de pre ele, apoi le sugrumá, pàna candu séu lesiná, séu chiaru morea. Cele trei tigroice mai avea datin'a de a bate pe fetitie cu betie gróse, pàna candu le sfarmá manile si pitiórele. Aceleasi furii alteori intiepá pe fetitie cu ace pe sub unghii si prin tietie, éra Elisabeta le sfasiiea budiele cu ace. Fetitiele lucrá preste dí in casa, éra déca nu era gata cu lucru la tempu, atunci le transportá in camer'a de tortura, „uneori si càte diece inse pe dí, legate de mani, cá si cumu se lega oile.“ Acésta marturisire o a facutu femeí'a Dörte.

Una-data venise palatinulu Ungariei si domnulu Emericu Megyery in visita la Elisabet'a Báthory. Atunci acca tirana ascunse optu pàna in diece fetitie torturate in un'a camera separata, pentru cá óspetii se nu le vedia. Inse atàtu ea, càtu si ómenii ei uitara cá se le mai dea de mancare, si asia morira tóte de fóme, apoi remasera in acea stare pàna candu putórea de cadavre strabatù prin tóta locuinti'a, in càtu nu mai potea sta nimeni in trensa.

D'intre cadavrele fetitieloru omorite unele se inmormentá pe ascunsu in capu de nópte, éra altele dio'a mare prin càte unu preotu, la sunetulu campaneloru.

Toti locuitorii d'in castellu si multi alti ómeni d'in satele invecinate cunóscea criminalile fapte ale aristocratei unguresci Elisabeta Báthory; cu tóte acestea inse ea a fostu in stare cá se continue cu torturele si cu omorurile cele mai fioróse siesespredece ani, fàra cá se o denuntie si se o turbure cineva,

pâna candu nu se scie cumu, cadiù totusi abia in manile dreptatei. Intru adevèru, de nu aru fi la midiu-locu acte judecatoresci autheutice, tóta acèsta istoria infricosiata despre Elisabet'a Báthory ti s'ar parea una simpla fabula, d'in cauza mai virtosu, cà-ci nu'si pôte imagina cineva, cumu se nu se afe in 16 ani nimeni d'in parenti si alti consangeni ai fetiteloru, carii se caute de ficele loru, se intrebe, se cerceteze dupa ele cu totu adensulu. Déca tôte fetitiile aru fi tostu totu numai de iobagi, adeca d'in familii de sclavi, carii era proprietate (res) à tiranului, atunci totu s'aru mai potea esplica lucrulu in càtuva, pentru cà tiranulu in asemenea casu respundea: Cine me pôte oprí, cá se nu iau vitiellulu de sub vaca, miellulu de sub oie, si se'lu taiu dupa a mea placere. In antic'a Roma era unu patriciu, care'si ingrasiá pescii in pescuina cu carne de sclavi*). Dara cumu se potea, cá atâtea familii libere, nobile d'in Ungari'a se'si lase pe ficele loru in pred'a Furiei d'in castellulu Csejth? Séu cà acea aristocrata care se tragea d'in familia de principe, sciuse a insufla terrórea inca si familiiloru libere? Atunci trebue se recunóscemu, cà pe la inceputulu vécului alu 17 lea demnitata omenésca in Ungaria era decadiuta cu totulu, si cà tirani'a oligarchiloru apucase a calca la pamentu nu numai pe poporulu tieranu, ci ei apasá si asupra cerbiceii classeloru libere de locuitori.

Colectiune de diplome

d'in diplomatarinlu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe români (valachi).

(Continuare.)

Inter an. 1321—1342. App. Dipl. Trans. T. I.

Toma voda alu Transilvaniei, carele pe atunci petrecea la Visegradu in Ungari'a, dà de acolo magistrului Ioanu comitelui de Solnocu estiore si vicecomitelui Pavelu Magnus (Marele) porunca, cá se faca dreptate in una cauza de judecata, care se escase intre Pavelu Seculu si intre Stefanu Cumanulu.

Nos Thomas Wayvoda Transylvanus e. c. t. et Comes de Zonuk, tibi Magistro Johanni filio Petri Comiti nostro de Zonuk, exteriori, vel Paulo Magno vices ejusdem gerenti, damus firmiter in praeceptis, quatenus mox receptis praesentibus de rebus Pauli Zekul dicti, servientes Sandrini Capitanei Jazinorum per Stephanum Cumanum ablati, quemadmodum idem Paulus ordine juris, contra eundem Stephanum Cumanum in tui presentia exequisset, ulteriori dilatione aliquali non obstante, omnimodam satisfactionem congruam exhibeas, salvis ejusdem Stephani cumani rebus, et condignam, et aliud nullatenus facere praesummas, sicut nos graviter offendere pertimescis. Datum in Visegrad in Festo B. Marci Evangelistae.

Descriptum ex originali in papiro clause expedito, in cujus dorso apparet vestigium sigilli, ut et sequens intitulatio: „Magistro Johanni filio Petri Co-

miti suo de Zonuk exteriori, vel Paulo magno vices ejus gerenti.“

Originale possidet Jos. C. Kemény.

Has literas edidit: in „Magazin für Geschichte etc.“ I. Band 2 Heft. Kronstadt 1844 p. 117.

Inter an. 1321—1342. App. Dipl. Trans. T. I.

Toma voda alu Transilvaniei aflanduse in Turda, scrie magistrului Pavelu numitu Magiarulu, comandante (castellanu) pe atunci in passulu Gimesiu, cà dupa spus'a magistrului Ioanu, fiu alu lui Petru, fiu alu lui Avramu, ómenii lui Pavelu, locuitori in comun'a Ciegu aru fi rapitu cu forti'a pe unu iobagiu anume Petru fiu alu lui Centeru; asi'lu provoca cá se restituie pe acelu iobagiu domnului seu.

Nobili viro et honesto amico suo pre cunctis aliis amicis suis reverendo, magistro Paulo dicto Magyar Castellano de Gyemes Thomas Wayvoda Transylvanus, et Comes de Zonuk, amicitiam paratam et se totum. Dicit nobis magister Johannes filius Petri filii Abraam quod populi vestri de Cyeg quendam jobbationem suam Petrum filium Center nomine, qui super vulneratione cujusdam nobilis servientis sui videlicet Dyonisii de Zenyes, in judicio sibi remansisset ad villa sua Hyduskuchurd vocata, potentialiter abduxissent, unde amicitiam vestram presentibus petimus diligenter, quatenus predictum jobbationem predicti Johannis filii Petri servientis, et proximi nostri eidem cum rebus suis nostre amicitie intuitu restituatis, et sicut nos diligere intenditis, aliud facere non velitis. Datum in Thorda, secundo die Octavarum beatorum Petri et Pauli Apostolorum.

Descriptum ex originali in pergameno patenter expedito, in cujus dorso apparet vestigium sigilli appressi, et sequens intitulatio eadem manu inscripta: „Viro nobili et honesto amico suo reverendo magistro Paulo dicto Magyar Castellano de Gymus.

Originale possidet Jos. C. Kemény.

Edidit has literas (erronee ad aetatem Andreae III. relatas) Fejér C. D. T. III. vol. II. p. 462.

1327. Append. Dipl. Trans. T. I.

Papa Ioannu XXII. aflanduse la Avenione (Avignon) residentia sa de atunci, scrie càtra prepositulu ecclesie dela Sibiu in Transilvani'a, cà a venit la cunoascint'a lui, cumu membrii d'in capitululu Transilvaniei de càtuva tempu incóce aru fi instrainatu totu felulu de averi bisericesci, immobili, cumu si drepturi de a le bisericeii, conferindu-le altora, parte pe viétia, parte pe unu tempu órecare, inca si pentru totu-deaun'a. Deci pap'a demanda, cá tôte acelea averi si drepturi se se restituie in posesiunea bisericeii, éra de nu, contrafacútorii se fia afurisiti.

Johannes XXII. servus servorum Dei. Dilecto filio Preposito ecclesie Cybinien. Transylvanien. dioec. Salutem et aplicam ben. ad audientiam nostram pervenit, quod dilecti filii, Capitulum eccles. Transylv. quam predecessores eorum, decimas, terras, domos, vineas, prata, villas, pascua, redditus, molendina, nemora, possessiones, jura, jurisdictiones, et quedam alia bona istius ecclesie, datis super hoc litteris, confectis exinde publicis instrumentis, juramentis interpositis, factis renunciationibus, et penis adjectis, in

*) Acelu tiranu se numea Vedius Pollio.

gravem ipsius ecclesie lesionem nonnullis clericis, et laycis aliquibus eorum ad vitam, quibusdam vero ad non modicum tempus, et aliis perpetuo ad firmam, vel sub censu annuo concesserunt, quorum aliqui dicuntur super hoc confirmationum literas in forma commissionis a sede apostolica impetrasse, quia vero nostra interest de supra de opportuno remedio providere. Discretionis tue per apostolica scripta mandamus quatenus ea, que de bonis ipsius ecclesie, per concessionem hujusmodi alienata inveneris illicite, vel distracta, non obstantibus literis, instrumentis, juramentis, renunciationibus, penis, et confirmationibus supradictis, ad jus et proprietatem ejusdem ecclesie legitime revocare procures, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione proposita compescendo, testes autem, qui fuerint nominati, se se Gracia, odio vel amore subtraxerint, censure simili, appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. — Datum Avenione V. k. Juny pontificatus nostri anno Undecimo.

Ex authographo arc. Capit. Alb. Trans.

1331. post. 8: July. App. Dipl. Tr. T. I.

Regele Carolu Robertu considerandu marile suferentie la care au fostu supusi ospetii (sasii) d'in Clusiu pe tempulu guerei portate de rege in Tier'a romanésca, si vomdu a le usiora sörtea loru, intre altele dispensa pe acei ospeti dela obligatiunea impusa si loru pana atunci, de a se infatiosia la adunările pe care le conchiamă, candu Palatinulu Ungariei, candu voda alu Transilvaniei, era deca cineva ar avea vreuna judecata cu acei ospeti, se'i póta trage numai la judele si la comitele datu loru de cátra regele. Preste acesta li se mai dá privilegiulu, cá aceiasi ospeti se póta trage la judecat'a loru pre toti factörui de rele, pe furi si pe lotrii (banditi, talchari), ori nobili ori nenobili, cáti voru fi prinsii in territoriulu loru. Regele mai concede ospetiloru, cá asiá numitulu Codru negru, care era padure fiscale, se o folosésca ospetii pana unde voru potea, era episcopulu Transilvaniei si castellanii sei se nu le stea in contra, si candu le-aru sta, Palatinulu si Voda se fia obligati a'i apara sub pedeps'a maniei si a vindictei regesci.

Nos Carolus Dei Gratia Rex Hungariae etc. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis memoriae commendantes quod nos circumspicis fidelitatibus fidelium Hospitum nostrorum de Kulusvár, qui etiam in praesenti expeditione nostra, quam in partibus Transalpinis habuimus, infinita et irrecuperabilia dampna rerum et bonorum ipsorum in observatione fidelitatis nobis et sacrae coronae debite passi extiterunt, inter caeteros regnicolas nostros et perpassi volentes eorum inviolabili constantiae, obsequio, quo se erga nostram continuo gesserunt Majestatem, Regio occurrere cum favore, has libertatum praerogativas eisdem duximus concedendas, ut ad nullam congregationem per Palatinum, item Woyvodam Transylvanum, vel quemcumque justitiarium regni nostri, in dictis partibus Transylvanis quovis tempore celebrandam accedere teneantur, sed si qui aliquid actionis contra eosdem habuerint, in praesentia Judicis eorum, et Comitum ipsorum, per nos deputati, in medio eorundem exequantur. Caeterum volumus, et eisdem annuimus gratiose, ut omnes malefactores, fures vi-

delicet vel latrones Nobiles vel Innobiles qui maleficia committentes, intra metas eorundem Hospitum nostrorum deprehensi fuerint, per Judicem eorum, et per Comitem ipsorum per nos deputatum praedictos judicentur in medio eorundem. Praeter ea concessimus eisdem, ut silvas nostras vulgariter Fekete Erdeo vocatas, in partibus illis, ad quas pervenire poterunt, libere percipiant et utantur. Igitur vobis Palatino, item Woyvodae Transilvano, et eorum vices gerentibus, ac quibuslibet justitiariis, quibus praesentes ostendentur, praecipimus firmiter per praesentes, quatenus praetextu praemissarum libertatum per nos ipsis Hospitibus nostris de Kulusvár gratiose concessarum, in praemissis eosdem non praesummatis molestare, aut aliquo modo inquietare audeatis, nec quisquam specialiter Episcopus ecclesiae s. Michaelis Transylvaniae, vel ejus Castellani*) et officiales ratione usus dictarum silvarum nostrarum in transeundo per villas et tenuta, et praecipue in exigendis Tributis eosdem Hospites nostros praesummatis molestare. Si autem aliqui ausu temerario contra libertates praemissas, vel eorum quamlibet ipsos Hospites nostros inquietare praesumerint, et iidem Hospites nostri nobis conquesti super hoc extiterint, veritatem super eo declarando puniemus eosdem tales indignatione Regia et vindicta. — Datum Wysegrad feria quarta proxima post quindenavas nativitatis Beati Joannis Baptistae anno Domini Millesimo trecentesimo trigesimo primo.

Relatoriae Thomae Comitum de Besztercze ad Regem, quod causam inter populos de Jad et Comitem Jo. Henul intuitu possessionis Eppendorf (Also Borgo) complanare nequiverint.

1331. d. 30. July. C. D. T. I. p. 311. — Supp. C. D. T. I. p. 269; item. App. D. T. II.

Relatiunea lui Toma comitelui dela Bistritia, in care arata, cá caus'a de certa d'intre locuitorii comunei Jadu de un'a si comitele Ioanu Henulu cu comun'a Borgau de alta parte, nu a fostu in stare se o inpace. Acésta relatiunea este adressata cátra regele Carolu Robertu, inaintea caruia se mai pertractase acea causa cu atátu mai virtosu, cu cátu cá una d'in partile litiganti sustienea, cá substratulu certei, adeca territoriulu disputatu intre acelea comune, ar fi fostu fiscalitate.**)

Excellentissimo Domino suo Carolo Dei Gratia Illustri Regi Hungariae, Magister Thomas Comes de Bystricia inclinationem cum perpetuae fidelitatis famulatu. Vestrae innotescat serenitati per praesentes,

*) Intellige Castellanos eppales Gyaluenses.

Has literas transumit et confirmavit Ludovicus Rex in Sebus feria prima ante Octavas B. Michaelis Archangeli 1349.

Hae autem confirmationales anni 1349 extant in Archivo Urbis Claudiopolitanae.

Descripsit eas ex Copia in Archivo R. Guberniali reperibili Jos. C. Kemény.

***) Intru adeveru vechi sunt acelea certe care adesea s'au prefacutu in ostilitati, intre câteva comune d'in distr. Bistritiei si altele d'in alu Nasaudului, care in parte mai duréza pana in dio'a de astadi; era a loru radecina jace afundu. Not. Red.

quod causam, quam populi Vestri de Jad¹⁾ ab una parte, Comes Joannes dictus Henul²⁾ ab altera, super terra Ependorf³⁾ vocata, quam dicti populi Vestri Vestram et suam esse asserunt, Comes Joannes vero supradictus similiter suam ex regali collatione, et donatione Comiti Joanni Patri suo inscriptam esse, mediantibus instrumentis de benignitate Celsitudinis Vestrae exinde confectis, datam esse affirmat. Pro qua quidem terra praefati populi, et saepedictus Comes Joannes suam fecerunt Majestati Vestrae conquestionem, super qua in literis vestris Domino Thomae Vajvodae, et nobis praecipiebatis, ut dictas partes in pacis reformarem unionem; sed quia Dnus Vaivoda in curia erga faciem Majestatis Vestrae sit ad praesens, etiam dictas partes, cum probis viris et idoneis in medio eorum existentibus, concordare nequivimus, licet saepe fatus Comes Joannes ad arbitrium proborum virorum suam causam . . . . ., altera autem parte repugnante, et dicente: quod ipsa terra regia esset, et quod discussioni, et determinationi Regiae pertineret, concordiam sive divisionem facere formidarent, unde partibus saepe iteratis dedimus assumptionem Virginis gloriosae, coram Vestra serenitate pro tempore comparendi, ad causam discutiendam, et determinandam. Datum in Bysztricze feria tertia proxima post festum beati Jacobi apostoli anno Dni. M. CCC. XXXI.

1332. 6. Oct. App. Dipl. Tr. T. I.

Mandatulu regelui Carolu, opritoriu in contra locuitoriloru d'in Jad si Bistritia in caus'a de processu ce curgea asupra terrioriului de Borgau.

1332. Varadini in 8. Beati Michaelis Archangeli. Caroli Regis mandatum inhibitionale contra populos de Jad et Bistricienses, ratione terrae Eppendorf elargitum Joanni dicto Henul.

Innuitur in Ms. Cornidesianis T. II. p. 48.

„ apud Fejér C. D. T. VIII. vol. III. p. 578.

1333. ult. Dec. App. D. Tr. T. II.

Acestu documentu este unu privilegiu de nobilitate, pe care-lu da regele Carolu Robertu la duoi supusi, anume Marcu si Toma, filii ai lui Iacobu d'in famili'a Barcaleu, care se tragea d'in comitatulu Hevesiu in Ungari'a. Caus'a pentru care fussera nobilitati de cãtra regele a fostu, cã pe tempulu candu elu venise in Transilvani'a cu óste mare, cu prefectii, cu nobilii si baronii tieriei, si se sculase in contra lui Michaiu I. Basarabu domnulu Tieriei romanesci (1314—1333), pentru cã se'ia tier'a (pro recuperandis ipsis partibus), Basarabu cu óstea sa atrimtorase pe Carolu Robertu si pe óstea lui in una desime de

1) Jad sed. Bistr. — 2) i. e. Geubel vide lit. anni 1328.

— 3) In lit. an. 1328 vocatur Neppundorf hod. Felsö-Borgo in Comit. Doboca.

Indorso harum literas: „Domino Regi pro Comite Joanne supor terra Eppendorf.

Originale sigillo Comitis Thomae super caera flava impressive communitum, clauseque in pergamento confectum produxit fiscus R. in causa Apafiano Bethleniana. Transumtor p. 1593.

Ex Ms. Corniderianis T. II. p. 162.

Edidit: Fejér C. D. T. VIII vol. III. p. 570.

codru; éra atunci Petru filiu alu lui Stefanu si Petru filiu alu lui Barcaleu luptandu cu mare tocu pentru apararea vietiei si onórei regelui, cadiura in batalia prin loviturile luate dela Olachi (Walachi, Romani, Dacoromani). Asia regele rogatu si de Toma voda, indemnatu si de prelatii si baronii tieriei, nobilitã pe numitii duoi membrii d'in aceeaasi familia.

Nos Carolus Dei Gratia Rex Hungariae etc. Significamus tenore praesentium quibus expedit, universis. quod quia magister Mark vice castellanus de Balwanos, et Thomas frater suus, filius videlicet Nicolai filii Barcalei servientes magistri Stephani dicti Pogan fidelis et familiaris castellani magnifici viri Thomae Woyvodae Tranni et Comitis de Zonuk proximi nostri charissimi*), item Fagach, et Joannes filii Jacobi filii jam dicti Barcalei jobbagiones et conditionarii Castrenses de Fagach de Comitatu Hewes Uywar in cunctis nostris negotiis, et agendis prosperis et adversis, dubiis fortunae casibus se submitiendo, pro exaltatione nostri honoris prout ex veridica relatione plurimorum didicimus a multis retroactis temporibus omnimodam fidelitatem, et fidelia servitia nobis et sacrae coronae Regiae incessanter usque modo exhibendo, etiam cum effusionibus sanguinum suorum, et proximorum, locis et temporibus oportunis studuerunt multipliciter complacere, et se reddere utique gratiosos, et acceptos, quae suo modo fortassis longum enarrare. Sed ut de pluribus aliqua pauca memoriae posteriorum commendemus, in eo praesertim quod dum nos pridem in partibus Transylvanis contra Bazarab manifestum et notorium nostrum infidelem, simul cum potioribus Regni nostri Praelatis, et Baronibus, ac Nobilibus, nec non Regnicolis nostris, pro recuperandis ipsis partibus fuisset, idemque tamquam vir iniquus, et dolo plenus, ac nequitia contra particularem gentem nostram aggregata sibi quadam potentia, et societate Olakali fraudulenter fide mediante in quodam loco condenseo et obscuro ipsam gentem nostram invasisset, Petheu filius Stephani proximus eorundem vice-castellanus dicti Thomae Woyvodae de Chichou, et Petrus filius dicti Barcalei pro defensione et augmento nostri honoris, et Regnicolarum nostrorum viriliter dimicantes in area certaminis iidem per dictos infideles Olacos fuerunt interempti. Ideo pro tot, et tantis fidelium obsequiorum gratiosis meritis, ad petitionem etiam ipsius Thomae Woyvodae proximi nostri eosdem Mark, et Thomam filios Jacobi de praedicta conditione ipsorum, scilicet Jobbagionatu, et conditionatu Castrensi de consilio Praelatorum et Baronum nostrorum eximentes, in cetum et numerum liberorum servientium, et nobilium Regni nostri, Regia auctoritate praesentium patrocinio in perpetuum in filios filiorum, cum possessionibus eorundem justo titulo acquisitis, et acquirendis duximus

*) Vide Eder in Notis ad Felmer p. 35.

Originale superest in Arch. Capit. Alb.

Harum literarum meminit Eder in Felm. p. 35. — mance edidit eas Pray annal. P. II. p. 25. et exinde Fejér C. D. T. VIII vol. III. p. 679—681. sed non ex integro descriptas.

deputandos volentes ipsos, et quemlibet ipsorum, ac posteritates eorum eadem libertatis praerogativa, qua ceteri nobiles, ac liberi servientes Regni nostri potiuntur et fruuntur, promittentes, quod dum nobis praesentes fuerint reportatae in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum in Wysegrad in crastino strenuarum anno Domini M. CCC. XXVIII.

(Va urma.)

Nr. prot. ag. 159—1871.

Procesu verbalu

luatu in siedinti'a lunaria a comitet. asociat. transilv. tienute in 18. Iuliu c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepresiedinte Iacobu Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunc'a, E. Macelariu, P. Manu, I. V. Rusu, C. Stezariu, Vis. Romanu, Dr. I. Nemesiu, V. Ardeleanu si I. Cretiu.

§ 95. Dn. cassariu presentéza conspectulu despre perceptele si erogatele asoc. dela siedinti'a lunaria d'in Iuniu a. c. pâna la siedinti'a presente, d'in care conspectu se vede, cumu-cà in acelu restempu s'au incassatu 1434 fl. si 14 cr. v. a. si s'au erogatu 786 fl. 16 cr. v. a. Totu-odata se raportéza despre starea fondului de academia, carele are in proprietatea sa 2348 fl. 8 cr. (Nr. prot. ag. 157 si 158 1871).

Spre scientia.

§ 96. In legatura cu conspectulu cassei d'in §. precedente (95) se raportéza in specialu despre banii incursi la asoc. dela siedinti'a lunaria trecuta, pâna la siedinti'a acésta, si anume:

a) cá tacse de membrii ordinari vechi si noi si pentru diplome au incursu 379 fl. (Nrii protoc. ag. 125, 131, 136, 138, 140, 141, 149, 150, 151, 152, 153 si 155 1871);

b) cá prenumeratiune la Transilvani'a pre 1871 122 fl. 75 cr. (Nrii prot. 125, 139 144 si 152);

c) cá tacse de membrii ajutatori 37 fl. (Nr. prot. 136 si 155);

d) cá interese obvenitórie dupa couponii obligatiunilor urb. trans. schimbati cu 1. Iuliu a. c. 822 fl. 70 cr. v. a. (Nr. prot. 142);

e) cá interese obvenitórie dupa couponii obligatiunilor de statu, schimbati totu cu 1. Iuliu a. c. in argentu 60 fl. 75 cr. in bancnote 15 cr. v. a. Argentulu schimbanduse in bancnote v. a. face 72 fl. 54 cr, (Nrii prot. 145 si 148).

Se iea spre scientia si secret. se insarcinéza a expedá membriloru ord. noi (lit. a) resp. diplome.

§ 97. Comitetul despartimentului cercuale alu Deesiului (XII), dupace prin scrisóri'a sa d'in 10. Iuniu a. c. arata, cá d'in caus'a anotempului nefavoritoriu, nu se póte conta, cá poporulu in 2—3 luni se póta concurge cu bani gata la fondulu academiei: totu-odata face intrebare, cá óre nu s'ar poté primi oferte de bani, solvindi d. e. in terminu de 6 luni ori de 1—2 ani, pre langa obligatiuni formali? Totu cu

aceea oca siune, numitulu comitetu trimite unu formulariu de atari obligatiuni, si cere, ca aflanduse acela de corespondietoriu, pentru casulu candu s'ar primi in favórea fondului de academia oferte de bani, solvindi in terminii indigitati, se se tiparésca intr'unu numeru cátu de mare de ecsemplaria si anume numai pentru despartiemrntulu resp. in vreo 2000 ecs. (Nr. prot. 128).

Se decide a se rescrie, cumu-cà, desi acestu comitetu crede, cá fia-care romanu adevveratu se va simti moralmente deobligatu a veni dupa potentia si amesuratu midiulóceloru sale, in ajutoriulu infientiarei fondului de academia, totusi, de órece potu obveni casuri si impregiurari, cá unii binevoitori, pre langu tóta bunavoienti'a sa curata, se nu-si póta implini numai decátu datorinti'a facia cu maretiulu scopu ce se atientesce, dar dupa órecare tempu, si intre impregiurari mai favoritórie, speréza, cá voru poté satisfice obligamentului seu, pentru aceea ataroru binevoitori le stà in voia a se inscrie in listele de subscriptiune, alaturate la apelu, cu cuanturile, la a caroru solvire voru a se deobligá pre langa dechiaratiunea, cá in câte rate si in cátu tempu voru a le refui. Atari liste de subscriptiuni, pentru tienerea in evidentia a rateloru solvite si nesolvite, se voru trimite incóce spre a se predá cassei asoc.

In cátu pentru tiparirea formulariului de obligatiuni trimisu incóce, se decide a se rescrie, cumu-cà considerandu motivele mai susu espuse, comit. pentru acumu nu afla cu cale a tipari si impartí formularia spre scopulu amentitu.

§ 98. Directiunea despart. cerc. alu Blasiului (XX), aterne protocólele siedintieloru subcomitetului resp. d'in 5. si 18. Iuniu a. c. D'in amentitele protocóle se constatéza, cumu-cà cestionatulu subcomit. intre altele s'a ocupatu cu emiterea dispositiuniloru relative la spriginirea fóiei asoc., cumu si in privinti'a impartirei apelului emisu, in favórea fondului de academia; totu-odata s'a statoritu programulu adunarei gen. cerc. tienute in 9. Iuliu a. c. (Nr. prot. 126 si 137).

Se iea spre placnta scientia.

§ 99. Directiunea despart. cerc. alu Sabesiului (IV) aterne: a) protocolulu siedintiei subcomit. d'in 4. Maiu a. c.; b) protocolulu adunarei gen. cerc. a despart. resp. d'in 30. Maiu a. c.; in fine c) protoc. siedintiei subcomit. d'in 18. Iuniu a. c.

D'in actele amentite si anume d'in protocolulu de sub a) resulta, cá subcomit. resp. a decisu a conlucrá cu totu zelulu in favórea spriginirei si latirei fóiei asoc.

D'in protoc. adun. gen. cerc. de sub b) se constatéza intre altele, urmatóriele:

1) Cumu-cà dupa computulu cassariului resp. a incursu d'in despart. cestionatu, pre tempulu dela 14. Iuniu 1870 pâna in 30. Maiu a. c. in favórea asoc. cá tacse de membrii ord. si ajutatori etc., cumu si d'in venitululu unui balu, sum'a totale de 382 fl. 40 cr.

si cass'a restulu de 21 fr. 70 cr. (p. II. si VI. pos. 1), s'a trimesu la fondulu asoc. 360 fl. 50 cr.;

2) cumu-cà cu ocasiunea amentitei adun. gener. cerc. s'au subscrisu cá oferte in favórea fondului de academia 2432 fl. d'in cari s'a si incassatu si trimesu incóce 255 fl. (p. IV. si V.), ér cá tacse de membrii ord. si ajutatori totu cu aceea ocasiune au incursu 141 fl. (a se conferi si § 96 lit. a);

3) cumu-cà s'au preliminatu, cá spese pre anulu viitoriu 25 fl. (p. III).

D'in protocolulu subcomit. de sub c) se constatéza, cumu-cà s'au facutu dispositiunile de lipsa pentru impartirea apelului, emisu in favórea fondului de academia (p. I.), si totu-odata s'au emisu provocari pentru solvirea tacseloru de m. ord. restante (p. III.), in fine subcomit. prin decisulu de sub p. II. cere a i-se retrimite protocólele siedintieloru, atátu cele asternute pàna acumu, càtu si cele trimetiende pre viitoriu (Nr. prot. ag. 136 1871).

Conclusu. Lucrarile adun. gen. cerc. cumu si ale subcomit. coprinse in amentitele protocóle sub a, b) si c) se ieau spre cea mai placuta scientia, si totu-deodata se esprime recunoscienti'a cea mai caldúrsa, atátu adun. gen. cerc. in generalu; càtu si specialu, tuturoru acelu factori, cari dederu si cu ast'a ocasiune noue dovedi si probe, despre insufletirea si interesarea, ce nutrescu facia cu prosperarea afaceriloru acestei asoc., intre care locul celu mai maretiu, intre altele, 'lu ocupa procurarea midiulóceloru necesarie la infientiarea unei academii romane de drepturi. O dovada invederata despre zelulu adunarei amentite, facia cu realizarea acestui scopu, suntu contribuiri in scrise cu aceea ocasiune in sume considerabile, care facu la olalta 2432 fl. (a se vedea si Transilvani'a Nr. 12). La acestu resultatu inbucuratori a contribuitu in parte considerabila, prin zelulu, activitatea si staruinti'a sa dn. cons. gub. E. Macelariu, caruia i-se esprime prin acésta deosebita recunoscientia protocolaria; ér comunei romane Poiana, cumu si domniloru Nic. Ciugudeanu si Georgie Macelariu, cari au venitu in ajutoriulu fondului de academia, prin oferirea resp. subscrierea de sume considerabile (500, 300 si 200 fl.), se decide a li-se esprime in scrisu, recunoscienti'a d'in partea acestui comitetu.

Cu privire la cererea espresa in protocolulu siedintiei subcomit. de sub c) p. II., in càtu pentru retrimeterea actelu asternute incóce, se decide a se rescrie, cumu-cà, dupace si acestu comitetu doresce a pastrá in archivulu seu atari acte, care nu potu fi fara de insemnate si pentru posteritate, si d'intre care in unele se afla insemnate si sume de bani trimesi incóce, si de acea, au de a se pastrá, si cá documente pentru cass'a asoc., deci actele amentite la dorentia, se potu retrimete numai pentru decopiare, cu aceea conditiune, cá dupace se voru decopiá, se se trimetia nesmintitu indereptu. Pentru viitoriu ar fi de doritu, cá si subcomitetulu cestiunatu, dupa ccesemplulu altoru subcomitete, se asterna incóce pro-

tocólele sale numai iu copii vidimate. Bugetulu de sub p. VI. pos. 2 a protoc. adun. cerc., in suma 25 fl., preliminatu pre anulu viitoriu, se aproba conformu §-lui 18 d'in regulamentu.

§ 100. Directiunea despart. cerc. alu Brasiovului (I.) asterne protocolulu siedintiei subcomitet. d'in $\frac{8}{20}$ Iuniu a. c., d'in carele resulta, cumu-cà intre alte afaceri curente s'a decisu a se emite pre calea agenturiloru comunali si prin preoti, provocari, spre a se face la tempu oportunu colecte in favórea fondului de academia. Totu-odata s'au trimesu 28 fl. cá tacse de membrii ord. cu Nr. prot. ag. 138 1871, a se conferi si § 96 lit. a).

Spre placuta scientia.

§ 101. Directiunea despart. cerc. a Sighisiórei (XXI.) asterne protoc. adun. gen. cerc. d'in $\frac{6}{18}$ Iuniu.

D'in amentitulu prot. se constatéza urmatóriele lucrari ale cestiunatei adunari cercuali:

1) S'a alesu si constituitu definitivu comit. cerc. alu despart. resp., fiendu-cà comit. alesu in anulu tr. fú numai provisoriu. Membrii aceluia suntu domnii Ioane Siandru directoriu, Z. Boiu totu-odata cassariulu desp. P. Decei, I. Gheaja, totu-odata control. desp. Z. Tataru, Sofroniu Brendusiu si Dem. Demianu. De actuariu cu votu consultativu se alese dn. Mich. Pacala.

2) S'au facutu dispositiuni pentru impartirea apelului emisu in favórea fondului de academia si totu-odata s'a decisu, cá preotii, invetiatorii si alti barbati zelosi se se pottésca a conlucrá si a indemná, cá spre scopulu indigitatu, se se subscrie oferte càtu de numeroése, si cele solvite d'inpreuna cu list'a resp., se se trimetia fàra de amanare directiunei resp., ér cele nesolvite, se se respundia pàna la finea anului cur. Totu spre acelu scopu se se faca si colecte.

3) S'a statoritu si preliminatu bugetulu pre an. cur. in suma de 10 fl. v. a.

4) S'au facutu dispositiuni, cá pentru scole se se esopereze locu de gradini pentru sadirea pomiloru de metasa (fragari), si totu-odata s'a decisu, cá representanti'a bisericeii d'in Sighisiór'a se se roge a cede d'in cemeteriulu seu unu spatiu amesuratu pentru infientiarea unei scole de pomi de metasa, iu carea pre totu anulu se se sadésca câte 500—1000 pomisiori de unu anu, d'in care apoi se se impartiesca pomi apti de a se transplantá de statutu prin comunele d'in despart. resp. pre langa respunderea tacsei de cumperare in anulu primu. In fine

5) Se asterne computulu cassariului d'in despart. resp., d'inpreuna cu raportulu actuariului, spre vedere (Nr. prot. ag. 150 1871).

Conclusu. Alegerea si constituirea subcomitetului, cumu si fipsarea bugetului pre anulu cur. de sub p. 1 si 3 se ieau spre scientia cu aprobare, ér in càtu pentru dispositiunile facute in caus'a fondului de academia, cumu si in favórea introducerei gradiniloru pentru pomi de metasa pre la scólele populare p. 2 si 4, se esprime adun. gen. cerc. recunoscientia.

In fine in càtu pentru computulu cassariului in nesu cu raportulu actuariului, se decide, cá se se predea spre esaminare si raportare cassariului asociat. trans.

§ 102. Stipendiatulu asoc. Petru Em. Prodanu in urm'a conclusului comit. d'in 20. Iuniu a. c. asterne recerutulu atestatu medicescu despre starea morbului seu, si se róga a i-se esolvi rat'a a treia d'in stipendiulu seu anuale de 300 fl. (Nr. prot. ag. 154 1871.

Pre temeiuulu produsului atestatu, se asemnéza prin acésta la cass'a asoc. esolvirea ratei a trei'a d'in stipendiulu amentitu.

§ 103. Nicolae Fogarásiu, studente absolutu de VI. clase reale, pre langa comitiv'a sa d'in 16. Iuliu a. c. asterne atátu testimoniulu scol. pre sem. II. an. 187°/₁, càtu si absolutoriulu, si multiamesce pentru stipendiulu de 50 fl. conferitu d'in partea asoc.

D'in ambele testimonia se vede, cumu-cà tenerulu amentitu a corespunsu cu distinctiune recerintieloru, cà-ci mai d'in tóte obiectele de invetiámentu a documentatu progresu de eminentia cu distinctiune (Nr. prot. ag. 156 1871).

Se iea spre scientia cu placere.

§ 104. Secret. II. arata, cá adun. gen. dela Nasedu prin conclusulu de sub p. XX. a decisu, cá comitetulu se faca la prosim'a adun. gen. unu proiectu pentru schimbarea acelorú §§-ii d'in statute (7 si 22), in poterea carora comunele si corporatiunile morali, de-si potú fi membrii ai asociat. totusi n'au dreptu de votisare in adun. gen., cá astfelu si corporatiunile morali se aiba dreptu de votisare prin reprezentantii sei. Deci, conformu amentitului conclusu, secret. II. 'si presentéza propunerile sale relative la schimbarea §§-loru cestiunati si róga pre com. a le luá la discusiune.

Dupa propunerile resp. referente la §. 7 ar fi de a se modificá numai alinea 2, in sensulu urmatoriu: „Aceste individualitati morali voru avé si dreptu de votisare prin câte unu representante alu loru legitimatu.“ Ér la §. 22 testulu ce urméza dupa cuventele: „cari se infatiosiéza in persóna,“ ar fi se se modifice in sensulu urmatoriu: „persónele morali inse potú luá parte la desbaterile si conclusale ei (adun. gen.), prin câte unu representante alu loru legitimatu.

Propunerile amentite priminduse — se redica la valóre de conclusu si secret. se insarcinéza a redactá §§. resp., in sensulu modificatiuniloru indigitate, si astfelu, cá in forma de proiectu alu comitet., se se substerna prosimei adun. gen. spre aprobare.

§ 105. Se presentéza unu contu dela tipografi'a lui Filtsch (Kraft) sunatoriu despre 72 fl. 30 cr. v. a cá pretiulu tiparirii unoru instructiuni si registre resp. consemnatiuni, pentru comitetele cercuali si agenturile comunali (a se vedé si conclus. comit. d'in 20. Iuniu a. c. §§. 88 si 90).

Se asemnéza la cass'a asoc. esolvirea resp. conto.

§ 106. Se presentéza unu altu contu dela compactoriulu Sacharides, sunatoriu despre 27 fl. 50 cr.

cá pretiulu legarei a loru 10 apeluri in legaturi frumóse, trimise pre la unele persóne distincte.

Se asemnéza la cass'a asoc. si esolvirea acestui contu, inse pre socotél'a fondului de academia.

§ 107. Secret. II. face propunere pentru alegerea unei comisiuni, carea se faca unu proiectu de bugetu preliminaru pre an. asoc. 187°/₂ spre a se asterne prosimei adun. gen. pentru aprobare.

Propunerea se primesce si de membrii ai cestiunatei comisiuni se alegu domnii I. V. Rusu, Const. Stezariu si I. Cretiu.

Verificarea protocolului siedintiei acesteia se incredintiéza domniloru membrii P. Manu, P. Dunc'a si I. Cretiu.

Sibiú datulu cá mai susu.

Iacobu Bologna,
vicepresied.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiú in 20. Iuliu 1871.

P. Dunc'a. P. Manu. I. Cretiu.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. dela 7. Iuliu pàna in 18. Iuliu 1871.

1) Prin directiunea despart. cerc. alu Deesiului XII. s'au trimisu:

I. Tacse de membrii ordinari.

a) dela dn. protopopu in Rusu, Ioane Cristea tacs'a de m. ord. pre 186°/₇₀ si 187°/₁ 10 fr.; b) dn. protopopu Demetriu Hosszu tacs'a de m. ord. nou pre 187°/₁ si pentru diploma 10 fr.; c) dn. inspectoriu scol. Mich. Bohatielu pro 187°/₁ 5 fr.; d) dn. presiedinte la tribun. urb. in Deesiu, Georgiu Lászlo pro 187°/₁ 5 fr.; e) dn. ases. sedriale Ioane Titie pro 187°/₁ 5 fr.; f) dn. protopopu Ioane Colceriu pro 187°/₁ 5 fr.; g) dn. cancelistu in Betleanu, Lud. Grauru tacs'a de m. ord. nou pre 187°/₁ 5 fr.

II. Tacse de membrii ajutatori.

a) dela dn. proprietariu Ioane Ciupea 1 fr.; b) dn. industriariu Grigorie Muresianu 1 fr.

2) Dela dn. capitanu pens. Ioane Bradu tacs'a de m. ord. pre 187°/₁ 5 fr.

Sibiú 18. Iuliu 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Prin staruinti'a dlui Ioane Badila, ases. la trib. urbar. in Muresiu-Osiorheiu, s'a trimisu la asociat. urmatória

Consemnare a contributiiloru si ofertelorú incurse in favórea infientiarei si susutienerei unei academii romane de drepturi.

Domnii Petru Piposiu, asesoriu la tabl'a reg. 10 fr.; Dem. Mog'a, presied. de senatu la tabl'a reg. 5 fr.; Ioane Cergedi, ases. la tabl'a reg. 5 fr.; Severinu Popoviciu, ases. la tabl'a reg. 5 fr.; Georgie Bãrdosi, ases. la tabl'a reg. 5 fr.; Dem. Fogarasi, negotiatoriu 5 fr.; Ios. Fulep, negotiat. 5 fr.; Fratii Moldovanu, negotiat. 5 fr.; Anania Trombitasiu, protop. gr. or. 5 fr.; Dr. Engel, med. 1 fr.; Dr. Weinberger, med. 1 fr.; Vasilie Hosszu, capelanu gr. cat. 1 fr.; Nicolae Vladu, ases. la trib. urb. 1 fr.; Mog'a Ódön, juristu 1 fr. Sum'a totale face 55 fr.

Sibiú, 20. Iuliu 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

RESBELULU FRANCO-TEUTONICU

d'in 1870—71 de A. Bujoru. Fasciculul I. Venitulu curatu este destinatulu pentru nefericitii francesi.

Condițiuni de prenumeratiune.

Acestu opu apare in (circa) diece fascicle de sém'a acestuia, si va contineca 120 de ilustratiuni, d'in cele mai alese. Este apoi afara de acele ilustratiuni indiestratu cu unu pretiosu tablou cá premiulu gratis. Acestu brilliantu tablou representa eroiculu, gloriosulu pomposulu, si nefericitulu Paris. (Tabloulu este in formatu potrivitu de a se potea pune sub ramu.) Pretiulu aici pe locu este: Pentru intregu opulu, d'inpreuna cu premiulu 3 fr. 50 cr., d'in care se vene pe fiesce care fasciclu 35 cr. v. a. Pretiulu d'inpreuna cu portulu postale: (In totu casulu trebue francatur'a facuta aici la trimitere, cà-ci pentru adresatu aru veni cu multu mai scumpu.) Pentru intregu opulu: in Austri'a 4 fr. v. a.; ér in Romani'a 10 lei noi; d'in care pretiu se vene pe fiesce-care fasciclu francatulu gata 40 cr. v. a. respective 1 leu ntu.

Modalitatile de prenumeratiune.

Prenumeratiunile se potu face prin posta directe, séu si la colectantiu séu agentii prevediuti cu prospecte dela librari'a nóstra.

Doritorii de a-si procurá acestu opu, au a anticipá prenumerandó, celu puçinu pretiulu jumătate, adeca 2 fr. v. a., in arm'a carei anticipatiuni li se voru trimete regulatu si franco, succesive, dar fàra zebava fasciclele I., II., III. si IV.; ér dupa respunderea restului de 2 fr. voru urmá celelalte fascicle incl. X. d'inpreuna cu premiulu suspromisu. Consideranduse inse recensamentulu favorabilu de care se bucura oper'a nóstra (v. d. e. „Albina“ Nr. 33, „Federatiunea“ Nr. 48 etc.), este de preferitu respunderea anticipativa a pretiului intregu de 4 fr. v. a., pentruca: acestu modulu de abonatu este celu mai scurtu, celu mai simplu si prin urmare celu mai bunu si mai scutitu de óresi-care incurcaturi, caroru respunderea in rate este espusa — anticipandu abonentele pretiulu intregu, nu mai are in acésta privintia neci o grije, nu mai are a reclamá séu a innoí abonamentulu, nu mai are a mai scrie o epistola — a mai respunde unu portu; ér noa inca ni se delaturéza unele ingriji ce ne causéza mai multu respunderea in rate. Faca dar bine domnii ce sunt capabili a solvi deodata 4 fr., a anticipá pretiulu; ér domnii carora li-aru pareca cu greu acésta respunderea, respunda 2 fr. Noi facia de toti ne vomu sci face deplin'a datorintia.

Domnii cari voru benevoi a colectá, voru primí dela 10 ecsemplarie 1 gratis d'inpreuna cu premiulu amintitu, si afara de acésta o multiamita publica.

Cá se nu se faca abusuri, se respunde numai directe: Editoriului in Gratiu, séu numai colectanti-

loru cunoscuti platitoriului, spre a se potea face responsabilu.

Agentii trimesi d'in partea Editoriului nu voru primí parale, ci numai voru face prenumeratiuni. Pretiulu este a se trimete d'in partea abonentulu directe la Editoriulu in Gratiu.

(Precumu díseramu, este venitulu curatu destinatulu suferindiloru francesi.)

Credemu cà ori-ce romanu adeveratulu va spriginí acésta intreprindere umana si folositoare; si noi inca ne vomu sci face datorintia facia de unu publicu generosu.

Pentru tóte cele promise este responsabilu subscrisulu Editoriu Paulu Cieslaru in Gratiu.

INDREPTARFA LEGIEI

cu Dumnedieu care are tóta judecata archierésca si imperatésca de tóte vinele preotesci si mirenesci.

PRAVILA

a sfintiluru apostoli, a cele 7 sobóre si tóte cele neamestice.*) Langa acésta si ale sfintiloru dascali a lumei Vasilie Vel, Timothei, Nikita, Nicolae, theologia dumnedieesciloru Bogoslovi, scrise mai inainte intocmite cu porunca si invetiatura Blagocestivului Imperat. Kyr Ioan Kominu, de cuventatorulu diaconu alu marei beserici la Ddieu si pazitoru de pravili Kyr Alexie Aristinu. Éra acumu de intaiu prepusu**) totu de pre elinesce pe limba romanésca cu nevointia si userdia si cu tóta chiertuieála a prea-sfintulu de Christosu Kyr Stefanu, cu mila lui Ddieu mitropolitu Tîrgoviscai, exarcu plainulu si a tóta Ungro-Vlachia.

In Tîrgoviste in tipografia prea-laminatulu meu Domnu Ioane Mathei vevode Basarabu, in sf. mitropolie, inchinata inalt. Domnului nostru Is. Christosu Martie 20., vleatu 7160, alu lui Christ. 1652. Pretiu 24 lei noi. Se afla la librariile d'in Bucuresci.

ITINERARIULU FUNCTIUNARILORU ADMINISTRATIVI

in tóte partile acelea (atribuite loru), a legiloru, procedureloru, regulamentelor, decretelor, instructiuniloru etc. Promulgate pâna la 1. Ian. 1870; cu notitie de modificarile facute, abrogari, combinatiuni, trimeteri si alte esplicatiuni, séu atributiuni, insarcinari si altele ale prefectiloru, sub-prefectiloru, primariloru, politiailoru si functiunariloru atasiati séu dependinti de serviciile loru. Culegere de Ioanu M. Bujoreanu. Bucuresci, 1870. Imprimeria Statului, hotelulu Serbanu-Voda. 8° mare, pag. 192. Se afla depuse ecsemplarie numai la librari'a Socek & Comp. in Bucuresci, calea Mogosiói. Pretiulu 4 lei nuoi.

*) Pamentene, locale.

**) Prelucrata, tradusa.

